

Sygn. akt III Ca 526/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 stycznia 2022 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący – Sędzia Sądu Okręgowego Roman Troll

po rozpoznaniu w dniu 25 stycznia 2022 r. w Gliwicach na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w B.

przeciwko A. M.

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 8 stycznia 2020 r., sygn. akt I C 1085/19

I) z apelacji pozwanej zmienia zaskarżony wyrok:

1) w punkcie 1. w ten sposób, że:

a) zasądza od pozwanej na rzecz powódki 3750 zł (trzy tysiące siedemset pięćdziesiąt złotych) z odsetkami umownymi w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie liczonymi od następujących kwot i dat:

- od 312,50 zł (trzysta dwanaście złotych i pięćdziesiąt groszy) od 14 stycznia 2019 r. do 13 lutego 2019 r.,

- od 625 zł (sześćset dwadzieścia pięć złotych) od 14 lutego 2019 r. do 13 marca 2019 r.,

- od 937,50 zł (dziewięćset trzydzieści siedem złotych i pięćdziesiąt groszy) od 14 marca 2019 r. do 13 kwietnia 2019 r.,

- od 1250 zł (tysiąc dwieście pięćdziesiąt złotych) od 14 kwietnia 2019 r. do 13 maja 2019 r.,

- od 1562,50 zł (tysiąc pięćset sześćdziesiąt dwa złote i pięćdziesiąt groszy) od 14 maja 2019 r. do 13 czerwca 2019 r.,

- od 1875 zł (tysiąc osiemset siedemdziesiąt pięć złotych) od 14 czerwca 2019 r. do 13 lipca 2019 r.,

- od 2187,50 zł (dwa tysiące sto osiemdziesiąt siedem złotych i pięćdziesiąt groszy) od 14 lipca 2019 r. do 13 sierpnia 2019 r.,

- od 2500 zł (dwa tysiące pięćset złotych) od 14 sierpnia 2019 r. do 13 września 2019 r.,

- od 2812,50 zł (dwa tysiące osiemset dwanaście złotych i pięćdziesiąt groszy) od 14 września 2019 r. do 13 października 2019 r.,

- od 3125 zł (trzy tysiące sto dwadzieścia pięć złotych) od 14 października 2019 r. do 13 listopada 2019 r.,

- od 3437,50 zł (trzy tysiące czterysta trzydzieści siedem złotych i pięćdziesiąt groszy) od 14 listopada 2019 r. do 13 grudnia 2019 r.,

- od 3750 zł (trzy tysiące siedemset pięćdziesiąt złotych) od 14 grudnia 2019 r.,

b) oddała powództwo w pozostałej części,

2) w punkcie 3. w ten sposób, że zasądza od powódki na rzecz pozwanej 2412 zł (dwa tysiące czterysta dwanaście złotych) z tytułu zwrotu kosztów procesu;

II) zasądza od powódki na rzecz pozwanej 1300 zł (tysiąc trzysta złotych) z tytułu zwrotu kosztów postępowania odwoławczego, w tym 900 zł (dziewięćset złotych) z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w tym postępowaniu;

III) oddała apelację powódki;

IV) zasądza od powódki na rzecz pozwanej 1800 zł (tysiąc osiemset złotych) z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.

SSO Roman Troll

Sygn. akt III Ca 526/20

UZASADNIENIE

(...) Spółka (...) w B. domagała się zasądzenia od pozwanej A. M. 27389,95 zł wraz z odsetkami umownymi i kosztami postępowania, a to z tytułu wykupu weksla, gdyż umowę wypowiedziano.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powódki na jej rzecz kosztów postępowania. Zakwestionowała roszczenie zarówno co do zasady, jak i wysokości, oraz wskazała, że roszczenie powódki oparte jest na stosunku podstawowym, tj. umowie pożyczki.

Wyrokiem z 8 stycznia 2020 r. Sąd Rejonowy w Gliwicach zasądził od pozwanej rzecz powódki 9120 zł z odsetkami umownymi w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie liczonymi od kwot i dat szczegółowo określonych w wyroku (pkt 1.), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt 2.) oraz koszty postępowania stosunkowo rozdzielił, obciążając nimi powódkę w 67% a pozwaną w 33% i z tego tytułu zasądził od powódki na rzecz pozwanej 1110,81 zł (pkt 3.).

Rozstrzygnięcie to zapadło przy ustaleniu, że 3 listopada 2017 r. pomiędzy powódką a pozwaną została zawarta umowa pożyczki gotówkowej, zgodnie z którą całkowita kwota pożyczki wynosiła 15000 zł, a całkowita kwota do zapłaty – wraz z odsetkami – 36480 zł; pożyczka miała zostać spłacona w 48 ratach po 760 zł miesięcznie każda, w terminach wskazanych w harmonogramie stanowiącym załącznik nr 1 do umowy, przy czym pierwsza rata miała zostać zapłacona do 13 grudnia 2017 r., zaś ostatnia rata do 13 listopada 2021 r. Zgodnie z pkt. 1.4 umowy, w związku z udzieleniem pożyczki pożyczkobiorca pobiera opłatę przygotowawczą (129 zł), wynagrodzenie prowizyjne (12871 zł), wynagrodzenie z tytułu przyznania na wniosek pożyczkobiorcy (...) (2000 zł); te należności (koszty pożyczki) zostały rozłożone na raty i winny być spłacone wraz z pożyczką; zabezpieczeniem spłaty udzielonej pożyczki miał być między innymi weksel własny in blanco wystawiony przez pożyczkobiorcę. Zgodnie z pkt 4.1 umowy jeżeli pożyczkobiorca nie zapłaci w terminie poszczególnych rat lub ich część lub innej kwoty związanej z umową, niespłacona kwota staje się zadłużeniem przeterminowanym. Od każdego zadłużenia przeterminowanego pożyczkodawca nalicza odsetki za opóźnienie za każdy dzień opóźnienia w wysokości rocznej stopy oprocentowania zadłużenia przeterminowanego równe stopie odsetek maksymalnych za opóźnienie, o których mowa w art. 481 § 2¹ k.c. Zgodnie z pkt 8.1 lit. a umowy pożyczkodawca może wypowiedzieć umowę w przypadku gdy opóźnienie w płatności kwoty równej jednej raty przekroczy 30 dni, po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy do zapłaty w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania. Pożyczkodawca zobowiązany jest do zachowania 30 dniowego okresu wypowiedzenia warunków umowy. Z kolei pkt 8.2 stanowi, że pożyczkodawca ma prawo wypełnić weksel in blanco, na zasadach określonych w deklaracji

wekslowej, w przypadku gdy opóźnienie w płatności kwoty równej jednej racie przekroczy 30 dni po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od otrzymania wezwania a także w terminie 14 dni od wypowiedzenia umowy w trybie określonym w pkt. 8.1 lit. b. Sąd Rejonowy ustalił też na czym polegała usługa (...), a skorzystanie z tej usługi zależało od woli pożyczkobiorcy.

Weksel, opatrzony podpisem A. M., zabezpieczający zobowiązanie z tytułu umowy pożyczki został wypełniony z datą 3 listopada 2017 r., jako datą jego wystawienia, a jako datę jego płatności wpisano 15 marca 2019 r. i miejsce wystawienia weksla B.. Wystawca weksla miał zapłacić 27389,95 zł bez protestu na zlecenie powódki.

Zgodnie z ustaleniami Sądu Rejonowego 17 grudnia 2017 r. pozwana uiściła na rzecz powódki 760 zł, 25 stycznia 2018 r. - 760 zł, 13 lutego 2018 r. - 760 zł, 13 marca 2018 r. - 760 zł, 13 kwietnia 2018 r. - 760 zł, 11 maja 2018 r. - 760 zł, 10 lipca 2018 r. - 760 zł oraz 8,46 zł, 13 lipca 2018 r. - 760 zł, 13 sierpnia 2018 r. - 760 zł, 11 października 2018 r. - 768,46 zł, 12 listopada 2018 r. - 767,65 zł, 13 listopada 2018 r. - 760 zł. Łącznie A. M. uiściła na rzecz powódki 9144,57 zł.

Przy tak ustalony stanie faktycznym sprawy Sąd Rejonowy uznał, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie jedynie w części. 3 listopada 2017 r. pomiędzy stronami została zawarta umowa pożyczki gotówkowej; całkowita kwota pożyczki wynosiła 15000 zł, zaś całkowita kwota do zapłaty, tj. wraz z odsetkami - wyniosła 36480 zł. Pożyczka miała zostać spłacona w 48 ratach po 760 zł miesięcznie każda, w terminach wskazanych w harmonogramie stanowiącym załącznik nr 1 do umowy, przy czym pierwsza rata miała zostać uregulowana do 13 grudnia 2017 r., zaś ostatnia do 13 listopada 2021 r. Bezspornym była także okoliczność dotycząca kolejnych wpłat na poczet realizacji zobowiązania, szczegółowo wymienionych powyżej, a stanowiących łącznie 9144,57 zł.

Wobec zgłoszonych zarzutów, co do stosunku podstawowego, zobowiązano pełnomocnika powódki do przedłożenia umowy zawartej pomiędzy stronami, a Sąd Rejonowy uznał za trafny zarzut braku skutecznego wypowiedzenia umowy. Powódka podnosiła, że wezwała pozwaną do zapłaty 1495,43 zł tytułem zaległych 2 rat pożyczki w terminie 7 dni od doręczenia wezwania a następnie wypowiedziała pozwaną umowę pożyczki, z zachowaniem miesięcznego okresu wypowiedzenia; okoliczności te zanegowała pozwana, a powódka nie wykazała ich. Powódka na powyższe okoliczności zaoferowała jedynie kserokopię wezwania do zapłaty z 14 stycznia 2019 r. i wypowiedzenia z 13 lutego 2019 r.

Przywołując art. 77³ k.c. oraz art. 243¹ – 245 k.p.c. i art. 129 k.p.c. Sąd Rejonowy wskazał, że pomimo zarzutów dotyczących braku wezwania pozwaną do zapłaty, a następnie wypowiedzenia umowy, powódka nie sprostowała obowiązkowi dowodzenia i z tych przyczyn uznał, że choć pozwana zaniechała realizacji umowy, to stosunek ten trwa, zatem wymagalność roszczenia dotyczy jedynie kwot wymaganych na dzień orzekania zgodnie z postanowieniami umowy, tj. rat pożyczki wymagalnych do 8 stycznia 2020 r. Sąd Rejonowy zauważył, że wypowiedzenie umowy wymaga procedury wyżej przedstawionej (dwóch pism) zatem samo doręczenie odpisu pozwu nie mogło zastąpić obu oświadczeń, które muszą posiadać konkretną treść i następować w określonych odstępach czasu.

Przywołując art. 36 lit. a ustawy z 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, która wprowadza limit pozaodsetkowych kosztów kredytu Sąd Rejonowy przyjął, iż maksymalna wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu (pożyczki) wynikającej z umowy zawartej przez pozwaną mogła wynieść 15000 zł jako wynik działania: = 3750 zł + 18000 zł = 21750 zł, przy czym każdorazowo nie więcej niż kwota wypłacona, tj. 15000 zł.

Zdaniem Sądu Rejonowego dodatkowe opłaty – z wyłączeniem odsetek – nie przekraczają wskazanego progu.

W świetle przywołanego art. 385¹ § 1 k.c. Sąd Rejonowy wskazał, że w tej sprawie, choć wysokość kwoty ustalonej jako prowizja może wydawać się wysoka (12871 zł), to jednak jest to opłata jednorazowa, dotycząca okresu czterech lat, a zatem 3217,75 zł w stosunku rocznym. Kwota ta odpowiada, nie jest przy tym wygórowana opłata przygotowawcza (129 zł), zatem dotycząca bezpośrednio przygotowania umowy. Z kolei 2000 zł dotyczy usługi, tj. rozszerzenia wachlarza możliwości pożyczkobiorcy – dodatkowych uprawnień pozwalających pożyczkobiorcy na odroczenie czy obniżenie raty. Usługa ta dotyczy okresu 4 lat, zatem kwota ta rozkłada się po 500 zł rocznie.

Uznając zatem postanowienia umowne za obowiązujące między stronami, mając jednak na uwadze, że powódka nie wykazała skutecznego wypowiedzenia umowy pożyczki, Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, iż stosunek prawny wynikający z zawartej pomiędzy stronami umowy pożyczki trwa.

Jednocześnie w toku postępowania ustalono, że pozwana zaprzestała spłaty swego zobowiązania, a na dzień orzekania wymagalne stały się kolejne raty pożyczki, Sąd Rejonowy zasądził od pozwanej na rzecz powódki 9120zł (760 zł x 12 rat). Powyższa należność stanowi sumę niespłaconych rat numer 14 – 25. Jako że umowa nie została wypowiedziana i trwa nadal, pozwana zobowiązana jest do uiszczenia dotychczas nieuregulowanych należności do dnia wyrokowania. Z treści umowy wynika jednocześnie obowiązek regulowania każdorazowo miesięcznych rat do 13. dnia miesiąca, zatem umowne odsetki za przekroczenie tego terminu każdorazowo stały się wymagalne 14. dnia miesiąca. Odsetki te uwzględniono - zgodnie z umową - w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie przyjmując za datę wymagalności poszczególnych kwot wskazanych w wyroku datę następującą po upływie terminu płatności, wskazaną dla tych kwot w harmonogramie. W pozostałym zakresie, wobec dalszego trwania umowy pożyczki powództwo podlegało oddaleniu jako przedwczesne, o czym orzeczono w pkt 2 sentencji wyroku.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c.

Apelację od tego wyroku złożyła powódka, zaskarżając go w części oddalającej (wpz 18270 zł) oraz co do kosztów procesu i zarzucając mu w błąd w ustaleniach faktycznych, który miał wpływ na treść orzeczenia polegający na przyjęciu, że nie doszło do skutecznego wypowiedzenia, skoro do wypowiedzenia dochodzi już przez samo wniesienie pozwu.

Przy tak postawionym zarzucie wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów procesu za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację powódki pozwana wniosła o jej oddalenie i zasądzenie od powódki na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.

Apelację tego wyroku złożyła także pozwana, zaskarżając go w pkt. 1., co do 5370 zł z odsetkami umownymi w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie liczonymi od 447,53 zł od 14 stycznia 2019 r. do 13 lutego 2019 r., od 895 zł od 14 lutego 2019 r. do 13 marca 2019 r., od 1342,50 zł od 14 marca 2019 r. do 13 kwietnia 2019 r., od 1790 zł od 14 kwietnia 2019 r. do 13 maja 2019 r., od 2 237,50 zł od 14 maja 2019 r. do 13 czerwca 2019 r., od 2 885 zł od 14 czerwca 2019 r. do 13 lipca 2019 r., od 3 132,50 zł 14 lipca 2019 r. do 13 sierpnia 2019 r., od 3 580 zł od 14 sierpnia 2019 r. do 13 września 2019 r., od 4 027,50 zł od 14 września 2019 r. do 13 października 2019 r., od 4 475 zł od 14 października 2019 r. do 13 listopada 2019 r., od 4 922,50 zł od 14 listopada 2019 r. do 13 grudnia 2019 r., od 5 370 zł od 14 grudnia 2019 r. do dnia zapłaty, a także co do kosztów procesu. Wyrokowi zarzuciła:

- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i brak wszechstronnego rozpatrzenia materiału dowodowego polegające na dokonaniu niewłaściwej oceny wpływu abuzowności postanowień umowy pożyczki dotyczących rażąco zawyżonej prowizji, opłaty przygotowawczej i opłaty z tytułu fikcyjnej usługi (...) na zobowiązanie pozwanej;

- naruszenie art. 385¹ § 1 k.c. w związku z art. 359 § 2¹ i § 2² k.c. poprzez niedokonanie właściwej oceny w przedmiocie abuzywności klauzul umownych w zakresie prowizji, opłaty przygotowawczej usługi (...) oraz uznanie, że nie naruszają one dobrych obyczajów oraz interesów konsumenta, podczas gdy na gruncie tej sprawy postanowienie umowne nakładające na pozwaną obowiązek uiszczenia opłat dodatkowo w sposób oczywisty zakładają takie naruszenie poprzez obejście limitu odsetek określonych ustawowo;

- naruszenie art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 359 § 1 pkt 2¹ k.c. poprzez ich niezastosowanie w zakresie prowizji, opłaty przygotowawczej i usługi (...) oraz nieuznanie roszczeń powódki w tym zakresie za nienależnych na tej podstawie, że

część z nich miała charakter mający na celu obejście ustawy i przyznanie powódce uprawnienia do uzyskania odsetek wyższych niż maksymalne we wspomnianym zakresie;

- naruszenie art. 5 k.c. w związku z art. 58 § 2 i 3 k.c. poprzez jego niezastosowanie i nieuznanie postanowień umownych w zakresie opłaty przygotowawczej, prowizje oraz usług (...) nakładających na pozwaną wygórowane opłaty dodatkowe za nieważne, w sytuacji, gdy klauzula generalna z art. 5 k.c. ma za zadanie służyć przede wszystkim zapewnieniu zgodności norm prawnych i opartych na nich rozstrzygnięć indywidualnych z obowiązującymi w społeczeństwie normami pozaprawnymi, zwłaszcza moralnymi i nie dopuszczać do występowania w obrocie prawnym umów lub ich części, które byłyby sprzeczne z tymi normami, a jako taką należy ocenić umowę będącą podstawą roszczeń;

- naruszenia 36a ustawy o kredycie konsumenckim przez błędne uznanie, że działanie powódki polegające na obciążeniu pozwanej rażąco wysokimi kosztami opłaty dodatkowej – wynagrodzenia prowizyjnego jest w pełni dopuszczalne tylko dlatego, że mieści się w tej regulacji, podczas gdy ustawa ta ustala tylko maksymalną, a nie powszechnie obowiązującą, wysokość pozaodsetkowych kosztów pożyczki, a ponadto pozaodsetkowe koszty kredytu, o których mowa w tej regulacji powinny wynikać z rzeczywistych kosztów pożyczkodawcy, a nie jedynie ze wzoru zamieszczonego w ustawie.

Przy tak postawionych zarzutach wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa także w zaskarżonej części oraz o zasądzenie kosztów procesu za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację pozwanej powódka wniosła o jej oddalenie w całości i zasądzenie od pozwanej na jej rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Orzeczenie zostało wydane na posiedzeniu niejawnym, gdyż żadna ze stron w złożonych apelacjach oraz w odpowiedziach na apelacje nie wniosła o przeprowadzenie rozprawy (art. 374 k.p.c.)

Orzeczenie zapadło w składzie jednego sędziego z uwagi na regulację art. 15zsz¹ pkt 4 ustawy z 2 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (t.j. Dz. U. poz. 1842 ze zm. w brzmieniu nadanym wskazaną niżej ustawą z 28 maja 2021 r.) i art. 6 ust. 1 i 2 ustawy z 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1090); ta regulacja obowiązuje od 3 lipca 2021 r.

Zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy z 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1469), Sąd Rejonowy rozpoznając sprawę stosował regulacje proceduralne w brzmieniu sprzed nowelizacji, która weszła w życie 7 listopada 2019 r. Pozew o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym wpłynął bowiem przez zmianą przepisów.

Ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy są prawidłowe i jako takie Sąd Okręgowy uznaje je za własne.

Dalej idąca jest apelacja powódki, gdyż zarzuty w niej podniesione dotyczą kwestii podstawowych dla wypełnienia weksla, a co za tym idzie oceny zasadności żądania powódki. Ta apelacja zarzuca błąd w ustaleniach faktycznych, że nie doszło do skutecznego wypowiedzenia. Dowód z wypowiedzenia umowy został oddalony, tak samo jak z wezwania do zapłaty z 14 stycznia 2019 r. i kserokopii dowodów nadania tych pism na rozprawie 15 listopada 2019 r., a żaden z pełnomocników stron, na kolejnym terminie nie podniósł zastrzeżenia w tym zakresie.

Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z 27 czerwca 2008 r. (sygn. akt III CZP 50/08, OSNC 2009/7-8/103) strona nie może skutecznie zarzucać w apelacji uchybienia przez sąd pierwszej instancji przepisom postępowania dotyczącym wydania postanowienia oddalającego wniosek o przeprowadzenie dowodów, jeżeli nie zwróciła uwagi sądowi na to uchybienie (art. 162 k.p.c.). W literaturze przyjmuje się, że celem regulacji z art. 162 k.p.c. jest pobudzenie inicjatywy stron w doprowadzeniu do szybkiego usunięcia dostrzeżonych przez nie naruszeń przepisów postępowania i umożliwienie sądowi niezwłocznego naprawienia błędu.

W ten sposób dochodzi także do przyspieszenia i usprawnienia postępowania. Ten cel byłby trudny do osiągnięcia przy założeniu, że strona, która we właściwym czasie nie zgłosiła odpowiedniego zastrzeżenia, może powołać się na uchybienie procesowe w środku zaskarżenia. Prekluzja przewidziana w art. 162 k.p.c. obejmuje także te uchybienia, które miały wpływ na wynik postępowania i mogły być przedmiotem zarzutów apelacyjnych (por. także wyrok Sądu Najwyższego z 10 grudnia 2004 r., sygn. akt III CK 90/04, OSP 2006/6/69). Skutkiem niezgłoszenia zastrzeżenia, w trybie art. 162 k.p.c., jest bezpowrotna utrata prawa powoływania się przez stronę na wadliwość postanowienia sądu pierwszej instancji oddalającego jej wniosek dowodowy w dalszym toku postępowania, a więc także w postępowaniu apelacyjnym.

Redakcja art. 162 k.p.c. wyraźnie wskazuje, że warunkiem skorzystania z prawa powoływania się na uchybienia w dalszym toku postępowania jest żądanie wpisania zastrzeżenia do protokołu, chyba że zachodzą inne szczególne okoliczności związane z uprawdopodobnieniem, że strona nie zgłosiła zastrzeżeń bez swojej winy. Tylko w przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń bez swojej winy możliwe jest powoływanie się w dalszym toku postępowania na naruszenia przepisów postępowania, bądź gdy chodzi o przepisy, których naruszenie bierze się pod uwagę z urzędu (w tej sprawie nie doszło do takich naruszeń). Aby więc móc powoływać się na naruszenie przepisów postępowania, bez zgłoszenia zastrzeżenia, należy uprawdopodobnić, że nie zostały one zgłoszone bez winy strony. Trzeba więc wyraźnie zaznaczyć z jakich to powodów strona nie była obecna na posiedzeniu, na którym zamknięto rozprawę. Jeżeli na tym posiedzeniu nie była obecna, bo takiego dokonała wyboru, to nie może zasadnie twierdzić, że zastrzeżenie zgłoszono w terminie, skoro limituje to art. 162 k.p.c.

Jednocześnie trzeba mieć na uwadze cel regulacji art. 162 k.p.c., który jest związany z tym, aby naruszający procedurę sąd, przed którym toczy się postępowanie, miał możliwość zniwelowania tychże naruszeń - zmiany swojego postępowania. Dlatego strona dbająca prawidłowo o swoje interesy powinna być obecna na rozprawie prowadzonej przed sądem - dotyczy to bowiem jej interesów związanych z toczącym się postępowaniem. W przypadku bowiem jej nieobecności i podjęcia negatywnych dla niej rozstrzygnięć procesowych związanych, np. z postępowaniem dowodowym, nie ma ona bowiem możliwości skorzystania z regulacji art. 162 k.p.c., bo nie wniosła o wpisanie zastrzeżenia do protokołu.

Te uwagi dotyczą poprzedniego brzmienia art. 162 k.p.c., pozostają jednak aktualne wobec obecnego brzmienia tej regulacji (art. 162 § 1-3 k.p.c.).

Jednocześnie, na podstawie art. 380 k.p.c., sąd drugiej instancji rozpoznaje te postanowienia sądu pierwszej instancji, które nie podlegały zaskarżeniu w drodze zażalenia, a miały wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, ale tylko na wniosek strony. Trzeba jednak wyraźnie podkreślić, że rozpoznanie prawidłowości postanowienia sądu pierwszej instancji oddalającego wniosek dowodowy jest możliwe tylko wówczas, gdy co do tego oddalenia strona złożyła zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c. Przy ich braku nie jest możliwe skorzystanie z regulacji art. 380 k.p.c. (por. uchwała Sądu Najwyższego z 27 października 2015 r., sygn. akt III CZP 55/05, OSNC 2006/9/144).

Istotnym elementem, na podstawie którego jest możliwe skorzystanie z zarzutów dotyczących naruszenia przepisów postępowania, jest złożenie zastrzeżenia do protokołu. Jeżeli strona w apelacji podnosi naruszenia przepisów postępowania, co do których to uchybień nie złożyła zastrzeżenia do protokołu, to musi uprawdopodobnić, że nie zrobiła tego bez swojej winy. Tylko i wyłącznie w sytuacji uprawdopodobnienia niezgłoszenia zastrzeżeń bez swojej winy byłoby możliwe podnoszenie takich naruszeń przepisów postępowania w apelacji. Nie może bowiem być tak, że strona nie stawia się na posiedzeniu sądu, a następnie w apelacji podnosi zastrzeżenia do przepisów postępowania,

co do których nie zgłaszała żadnych zarzutów i nie żądała o wpisanie ich do protokołu. Byłoby to usankcjonowanie niewłaściwego postępowania strony w toku procesu, albowiem zasadą jest to, że strona powinna być obecna na rozprawie, w przeciwnym razie nie byłoby konieczne prowadzenie jawnych rozpraw.

Warto zaznaczyć, że zgodnie z art. 3 k.p.c. strony i uczestnicy postępowania obowiązani są dokonywać czynności procesowych zgodnie z dobrymi obyczajami, dawać wyjaśnienia co do okoliczności sprawy zgodnie z prawem i bez zatajania czegokolwiek oraz przedstawiać dowody. Dobre obyczaje są związane z tym, że strona wykorzystuje swoje uprawnienia procesowe zgodnie z ich celem.

Dlatego też nie można było skutecznie zakwestionować w apelacji powódki ewentualnej nieprawidłowości w postanowieniu oddalającym wnioski dowodowe, gdyż apelująca utracił prawa do powoływania się na wadliwość tego postanowienia Sądu Rejonowego w tym zakresie, a to zgodnie z art. 162 § 2 k.p.c. Z tego wniossek, że nie zostało wykazane przez powódkę skuteczne wypowiedzenie umowy pożyczki (art. 6 k.c.).

Zgodnie z art. 10 ustawy z 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 160) – dalej PW – uzupełnienie weksla niezgodnie z zawartym porozumieniem nie można podnosić wobec jego posiadacza, chyba że nabył weksel w złej wierze albo przy jego nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa. Zarówno uzupełnienie weksla niezgodnie z porozumieniem, nabycie złej wierze, jak i dopuszczenie się rażącego niedbalstwa powinien wykazać pozwany (art. 6 k.c.), gdyż zgodnie z art. 7 k.c. jeżeli ustawa uzależnia skutki prawne od dobrej lub złej wiary, domniemywa się istnienia dobrej wiary. Art. 10 PW nie podważa abstrakcyjnego charakteru zobowiązania wekslowego, a jedynie osłabia odpowiedzialność dłużnika wekslowego przez umożliwienie mu odwołania się do stosunku podstawowego łączącego wystawcę weksla i remitenta. Pozwany będący wystawcą weksla in blanco może jednak bez żadnych ograniczeń podnosić zarzuty uzupełnienia weksla niezgodnie z porozumieniem wobec takiego powoda, który jest bezpośrednim odbiorcą weksla in blanco (por. wyrok Sądu Najwyższego z 28 kwietnia 2016 r., sygn. akt V CSK 519/15, LEX 2037919). Podnoszenie tych zarzutów wobec dalszego nabywcy weksla jest zaś ograniczone treścią art. 10 PW (por. także J. Jastrzębski: [w:] Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz, WK 2014, teza 10 do art. 10). Dlatego też pozwana, w rozpoznawanej sprawie będąca wystawcą weksla, który został przez nią wręczony powódce, może podnosić zarzuty uzupełnienia tego weksla niezgodnie z porozumieniem z nią zawartym. Powódka nie jest bowiem dalszym nabywcą weksla. Jednakże ciężar wykazania, że wystawiony przez pozwanego weksel in blanco został wypełniony niezgodnie z deklaracją wekslową obciąża właśnie jego (art. 6 k.c.), a to z uwagi na istnienie stosunku wekslowego. Nie ma bowiem podstaw, by ciężar dowodzenia okoliczności ze stosunku podstawowego, uzasadniających uzupełnienie weksla przerzucić na wierzyciela wekslowego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 29 czerwca 2016 r., sygn. akt I ACa 115/16, LEX nr 2174793). Natomiast powódka powinna podać, z jakiego tytułu domaga się zapłaty i przedstawić stosowne wyliczenie, aby pozwany mógł się do tych wyliczeń odnieść, to bowiem umożliwia mu wskazanie nieprawidłowości (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 29 sierpnia 2007 r., sygn. akt I ACa 442/07, LEX nr 446721). Jeżeli więc pozwana upatruje klauzul abuzywnych w zawartej umowie, to przynajmniej powinna wskazać okoliczności jej zawarcia, które są z tego punktu widzenia istotne (por. art. 385² k.c.), aby druga strona ewentualnie mogła się do tego odnieść; to samo dotyczy zarzutu nieważności poszczególnych postanowień tej umowy.

Ponadto trzeba też zaznaczyć, że zgodnie z zawartą umową pożyczki pozwana miała uregulować miesięczne raty po 760 zł w terminach wskazanych w harmonogramie /k. 32-37/. W skład rat wchodziły zarówno te elementy związane z przekazaniem pozwanej 15000 zł pożyczki, obciążeniem jej kosztami opłaty przygotowawczej i (...), prowizji powódki, jak również odsetki umowne. Z deklaracji wekslowej wynika zaś, że powódka może wypełnić weksel, gdy opóźnienie w płatności kwoty równej wartości jednej pełnej raty przekroczy 30 dni, po uprzednim wezwaniu pozwanej do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania /deklaracja k.5/. Podobnie brzmią pkt 8.1. lit (a) umowy, przy czym odnosi się do uprawnienia do wypowiedzenia umowy oraz pkt 8.2. umowy związany z uprawnieniem do wypełnienia weksla, który odsyła do deklaracji wekslowej /k. 34/.

Pozwana kwestionowała skuteczność doręczenia zarówno wezwania do zapłaty datowanego na 14 stycznia 2019 r., jak i wypowiedzenia umowy z wezwaniem do wykupu weksla datowanego na 13 lutego 2019 r. Poprzez to kwestionowała

możliwość wypełnienia weksla. Pomimo tego powódka nie przedstawiła oryginałów ani poświadczonych odpisów dowodów nadania ww. przesyłek kierowanych do pozwanej /k. 66-68, 71-73/, pomimo tego, że część innych dokumentów została potwierdzona przez pełnomocnika jako zgodna z oryginałami /k. 32-37/ lub w oryginale /k. 5/; także wydruki ze śledzenia przesyłek nie zostały poświadczane jako zgodne z oryginałami – co prawda te ostanie stanowią wydruki, ale pełnomocnik powódki powinien opisać, że są to dane z konkretnej strony internetowej /k. 69 i 74/, czyli poświadczyć ich zgodność z tym co pojawiło się na ekranie komputera po jej otwarciu; inna rzecz, że w żaden sposób nie można ustalić numeru przesyłki kierowanej z konkretnymi pismami do pozwanej (nawet numery z wydruków nie zgadzają się z tymi z kserokopii nadań). To powoduje, że w żaden sposób nie można ustalić, kiedy doręczono wezwanie do zapłaty oraz wypowiedzenie umowy z wezwaniem do wykupu weksla. Tego powódka nie wykazała, a to ją obciąża ciężar dowodowy w tym zakresie (art. 6 k.c.), bo ona z tego faktu wywodzi skutki prawne, wskazując na właściwe wypowiedzenie umowy, a w związku z tym wypełnienie także weksla. Wykazując te fakty powódka mogłaby odeprzeć zarzuty nieprawidłowości w wypełnieniu weksla.

Z tych względów nie można uznać, że pozwana przed wypowiedzeniem umowy została skutecznie wezwana do zapłaty. Powódka nie wykazała wysłania takiej korespondencji do niej, nie mówiąc już o tym, kiedy pozwana miała ją otrzymać. A przecież dopiero po upływie 7 dni od terminu otrzymania wezwania można było wypowiedzieć umowę, aby było to wypowiedzenie skuteczne, zgodne z warunkami umowy.

Dlatego też nie było podstaw do wypełnienia weksla. I nie ma tu znaczenia, że termin spłaty ostatniej raty z umowy pożyczki już upłynął; nie to jest bowiem przedmiotem sporu.

W tych warunkach bezskuteczność wypowiedzenia, zgodnie z deklaracją wekslową, uniemożliwiła wypełnienie weksla. Dlatego też został on wypełniony przez powódkę nie-zgodnie z zawartą umową, a to powoduje nieskuteczność dochodzonych przez nią, na jego podstawie, praw wekslowych (por. J. J. [w:] M. K., J. J., Komentarz do ustawy - Prawo wekslowe [w:] Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz, LexisNexis z 2014 r., teza 5. do art. 10). Umowa pożyczki obowiązywała do 13 listopada 2021 r. – wtedy miała być uregulowana ostatnia rata /k. 37/, ale brak było podstaw do zasądzenia zwrotu kwoty pożyczki, skoro powódka nie zmieniła żądania pozwu dochodząc nadal należności wekslowej, inkorporowanej w wekslu.

W toku postępowania powódka dochodzi żądania opartego na wekslu, ale okazało się, że nie został on właściwie wypełniony, bo w ogóle nie powinien zostać wypełniony, albowiem w chwili jego wypełnienia umowa nie była skutecznie wypowiedziana, a pozwana nie została skutecznie wezwana do zapłaty zaległości. Został więc wypełniony niezgodnie z deklaracją wekslową, czyli nie tak, jak strony się umówiły.

W orzecznictwie wskazuje się, że zgodnie z zasadą dyspozycyjności, zawartą w art. 321 § 1 k.p.c., sąd nie może orzekać o tym, czego strona nie żądała ani wychodzić poza żądanie, a więc rozstrzygać o tym, czego strona pod osąd nie przedstawiła; wskazane w tej regulacji „żądanie” należy odnosić zarówno do treści wniosku o zasądzenie, jak i do faktów powoływanych na jego uzasadnienie, gdyż granice sporu wyznacza nie tylko treść żądania pozwu (petitum), ale i podstawa faktyczna powództwa (causa petendi), rozumiana jako okoliczności faktyczne powoływane przez powódkę dla uzasadnienia wydania wyroku określonej treści (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 lipca 2021 r., sygn. akt III CZP 39/20, LEX 3248225). Dotyczy to też orzeczenia sądu drugiej instancji (art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 321 § 1 k.p.c.). W tej sprawie nie doszło do zmiany żądania, gdyż powódka nawet w apelacji wskazuje, że jest ono oparte na wypowiedzeniu umowy pożyczki, a tak też skonstruowała powództwo i dochodziła należności wekslowej, właśnie z uwagi na wypowiedzenie umowy.

W tych warunkach wypowiedzenie umowy było przedwczesne, dlatego wypełnienie weksla pozostawało w sprzeczności z deklaracją wekslową - powódka wypełniła go przedwcześnie. Nie było więc podstaw do uwzględnienia powództwa nawet w części, a podstawą oddalenia w tym zakresie stanowi regulacja art. 10 ustawy z 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe w związku z art. 103 tej ustawy i art. 720 § 1 k.c.

Twierdzenie powódki, że wystarczy jej weksel podpisany przez pozwaną do wykazania zasadności roszczenia rozmiąga się z realiami tej sprawy, w której podstawą wypełnienia weksla, jak sama powódka wskazuje, było wypowiedzenie

umowy. Wypowiedzenie to jednak nie zostało przez powódkę wykazane jako dokonane skutecznie, gdyż nie wykazano, że powódka przed wypowiedzeniem wezwała pozwaną do zapłaty, nie wykazano też kiedy doręczono wypowiedzenie umowy; pozwana takie doręczenia kwestionowała, zaś Sąd Rejonowy oddalił dowody z wypowiedzenia umowy z wezwania do zapłaty z 14 stycznia 2019 r. i kserokopii dowodów nadania tych pism, a powódka nawet nie złożyła zastrzeżenia, ani wniosku o rozpoznanie tego orzeczenia w trybie art. 380 k.p.c. Dlatego nie było podstaw do wypełnienia weksla i dochodzenia wypisanej na nim należności. Kwestie ewentualnych abuzywnych postanowień umownych w pozostałej części nie mają wpływu na rozpoznanie tej spraw przy niewykazaniu podstawowych okoliczności uprawniających powódkę do wypełnienia weksla.

Dlatego też apelacja powódki okazała się bezzasadna.

Apelacja pozwanej okazała się zaś, z powyższych względów, zasadna i nie było konieczności rozstrzygnięcia szczegółowo kwestii podnoszonych w tej apelacji. Należało więc z tej apelacji zmienić zaskarżony wyrok w tym zakresie, który pozwana kwestionowała, gdyż ponad ten zakres wyjść Sąd Okręgowy nie może (art. 378 § 1 i 2 k.p.c.).

Sąd Rejonowy przyjął bowiem, że powódka nie wykazała wypowiedzenia umowy pożyczki (trwała więc ona w chwili wydawania zaskarżonego wyroku), a sam weksel zabezpiecza spłatę pożyczki, dlatego musi on odpowiadać wysokości zobowiązania wynikającego z tego stosunku. Nie zauważył jednak, że powódka nie zmieniła powództwa, dochodząc należności z weksla, który został wypisany niezgodnie z deklaracją wekslową. Pozwana tylko w części zakwestionowała ten wyrok.

Dodać należy, że na skutek takiego zakresu apelacji pozwanej sam proces przed Sądem Rejonowym przegrała ona w 14%, a powódka przegrała go w 86% - w takim zakresie rozliczono też koszty tego postępowania na podstawie art. 100 k.p.c.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., należało orzec jak w punkcie I wyroku, a na podstawie art. 385 k.p.c. jak w punkcie III wyroku.

Orzeczenie o kosztach postępowania odwoławczego (pkt II wyroku) zapadło na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c., § 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 265) oraz § 10 ust. 1 pkt 1 tego rozporządzenia, albowiem powódka przegrała sprawę i powinna zwrócić pozwanej koszty zastępstwa procesowego (900 zł) oraz opłatę od apelacji (400 zł).

Orzeczenie o kosztach postępowania odwoławczego (pkt IV wyroku) zapadło na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c., § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 265) oraz § 10 ust. 1 pkt 1 tego rozporządzenia, albowiem powódka przegrała sprawę i powinna zwrócić pozwanej koszty zastępstwa procesowego.

SSO Roman Troll